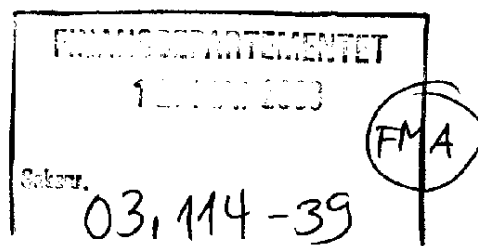

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Den norske Revisorforening
SERVICEKONTOR

The Norwegian Institute of
Public Accountants

P.O. Box 5864 Majorstuen
N-0308 OSLO
Pilestredet 75 D
Telephone: +47 23 36 52 00
Fax: +47 22 69 05 55
firmapost.dnr@revisornett.no
www.revisornett.no

Oslo, 8. mai 2003
Vår ref. SH/HKS

Høring: Forslag til endringer i regnskapsloven – egenkapitalmetoden og virkelig verdi på finansielle instrumenter

Det vises til brev av 20. januar 2003 hvor det bes om merknader til høringsnotat fra regnskapslovutvalget om gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2001/65/EF (virkelig verdi på finansielle instrumenter) og om fortsatt utsatt plikt til å anvende egenkapitalmetoden og bruttometoden i selskapsregnskapet.

Virkelig verdi på finansielle instrumenter

Etter direktiv 2001/65/EF skal foretak enten ha plikt eller adgang til å anvende virkelig verdi på finansielle instrumenter, gitt de begrensninger som ellers følger av direktivet. Denne plikten eller adgangen kan begrenses til visse kategorier av foretak, samt til foretakenes konsernregnskap.

Det foreslås i høringsnotatet at det i overgangsåret 2004 kun skal være adgang og ikke plikt til å følge reglene om virkelig verdi, at adgangen skal gjelde alle foretak, men begrenses til foretakenes konsernregnskap.

Samtidig innebærer direktivet enkelte nye notekrav og krav til opplysninger i årsberetning, uavhengig av plikt eller adgang til utvidet bruk av virkelig verdi på finansielle instrumenter, men med visse unntak for små foretak.

Regnskapsføring av finansielle instrumenter er et komplisert område under utvikling, og foretakene får kort tid på å forberede seg på de nye bestemmelsene. Usikkerhet om hva som vil være god regnskapsskikk fra 2005 taler etter DnRs syn for at implementeringen av direktivet bør utsettes til 2005. Det bør i det minste begrenses til en minimumsimplimentering for 2004.

Dersom det ikke er mulig å utsette implementeringen av direktivet til 2005, vil det etter DnR's syn være behov for ytterligere veiledning som følge av at vi ikke har en egen regnskapsstandard om finansielle instrumenter i Norge. Dette gjelder spesielt i forhold til hva som skal til for at kongruensprinsippet kan fravikes i samsvar med god regnskapsskikk.

Direktivet om virkelig verdi endrer fjerde direktiv, syvende direktiv og bankdirektivet. Som utvalget har vi nedenfor, ved henvisning til bestemmelser i direktivene, kun henvist til bestemmelsene i fjerde direktiv.

God regnskapsskikk

I henhold til forslaget § 5-8 fjerde ledd skal fond for verdiendringer være lik balanseførte verdiendringer på finansielle instrumenter som etter god regnskapsskikk ikke er resultatført. Videre åpner regnskapsloven § 4-3 annet ledd for unntak fra kongruensprinsippet når dette samsvarer med god regnskapsskikk. Spørsmålet blir etter dette; når vil det være i samsvar med god regnskapsskikk å føre slike verdiendringer direkte mot egenkapitalen?

Det foreligger ingen norsk regnskapsstandard om finansielle instrumenter, men Norsk RegnskapsStiftelse utga november 2002 et diskusjonsnotat om finansielle instrumenter. Det er videre ikke etablert praksis i Norge for unntak fra kongruensprinsippet som tilsier at slike unntak fra kongruensprinsippet har blitt en "skikk" ut fra anerkjent praksis. Vi ser derfor behov for en avklaring av hva som kan legges til grunn for å angi norsk god regnskapsskikk i forhold til unntak fra kongruensprinsippet.

Omfang av adgang til utvidet bruk av virkelig verdi

Utvalget går inn for at alle foretak får adgang til utvidet bruk av virkelig verdi i konsernregnskapet fra regnskapsåret 2004. Det nevnes blant annet at det vil gi foretakene mulighet til, i konsernregnskapet fra 2004, å anvende vurderingsregler som i stor grad samsvarer med den internasjonale regnskapsstandard for regnskapsføring og vurdering av finansielle instrumenter. Det er imidlertid usikkerhet om hva som vil være god regnskapsskikk fra 2005, både knyttet til at IAS 39 er under utvikling, og om hvorvidt EU kommer til å godkjenne IAS 39 slik IAS-forordningen forutsetter.

Som nevnt innledningsvis taler usikkerhet om hva som vil være god regnskapsskikk fra 2005 etter DnRs syn for at implementeringen av direktivet bør utsettes til 2005, eller i det minste begrenses til en minimumsimplementering for 2004. Dette gjelder, slik vi ser det, også selv om reglene begrenses til å gi en adgang, og ikke en plikt, fordi det i seg selv er uheldig å ha regler som gjelder i kun ett år. DnR går derfor inn for at adgangen begrenses til å gjelde for børsnoterte foretak.

Noteopplysninger

Lovendringen vil komme såpass sent på året at det vil kunne være vanskelig for foretakene å gi alle de påkrevde opplysninger, da registreringssystemer med videre ikke nødvendigvis har vært tilpasset de økte krav. Vi tenker her spesielt på kravene i foreslåtte § 7-5 første ledd og § 7-17 annet ledd, som vil gjelde alle foretak som ikke er små, selv om de ikke anvender muligheten til økt bruk av virkelig verdi i § 5-8 tredje ledd.

Det hersker videre usikkerhet om hva som vil kreves av opplysninger fra og med 2005 på dette området. For mange brukere av loven vil det oppleves som uheldig med regler som gjelder kun for ett år. Dette gjelder særlig dersom det for kun ett år (2004) må gis opplysninger som ikke må gis i påfølgende år, eventuelt at tilnærmet de samme opplysningene må gis, men i et annet format.

Det bør derfor vurderes om det, ut fra ny informasjon om utviklingen, bør foretas endringer i de foreslåtte reglene for 2004, eventuelt å utsette kravene til noteopplysninger. Med ny informasjon om utviklingen tenker vi her både på EØS-forpliktelsene, de internasjonale regnskapsstandardene og de vurderinger som gjøres i forbindelse med regnskapslovutvalgets endelige innstilling.

Nærmere om ordlyden i enkelte foreslåtte notekrav

I henhold til forslaget til § 7-17 andre ledd skal det, for finansielle derivater som ikke er vurdert til virkelig verdi etter § 5-8, opplyses om virkelig verdi såfremt denne kan estimeres på en pålitelig måte. Dette vil være en obligatorisk noteopplysning for alle foretak som ikke er små. I og med at dette foreløpig ikke er omhandlet i norsk god regnskapsskikk ser vi behov for veiledning om hva som ligger i "kan estimeres på en pålitelig måte". I direktivets artikkel 43 (1) nr 14 (a) (i) er kravet at slike opplysninger skal gis dersom en verdi kan fastsettes ved bruk av en av metodene i artikkel 42 b (1). Metodene i artikkel 42 b (1) samsvarer med metodene som er angitt i § 3 i utvalgets utkast til forskrift om finansielle instrumenter i konsernregnskapet. Vi forstår det dermed slik at kravet til å kunne "estimeres på en pålitelig måte" kan forstås som at verdien må kunne fastsettes ved bruk av metodene angitt i forskriftens § 3, det vil si markedsverdi, utledet markedsverdi eller generelt aksepterte verdsettelsesmetoder og teknikker, også i relasjon til opplysningskravet i § 7-17. Dette kan imidlertid med fordel fremkomme tydeligere.

I forskriften heter det videre "... kan fastsettes på en pålitelig måte.", mens det i lovbestemmelsen heter "... kan estimeres på en pålitelig måte." Det kan være ønskelig at samme ordlyd benyttes i begge tilfeller.

§ 7-5 første ledd henviser til kategori av derivater, og § 7-17 første ledd henviser til kategori av finansielle instrumenter, men så vidt vi kan se gir ikke høringsnotatet veiledning om hva som menes med kategorier i hvert av de to tilfellene. I direktivet henviser tilsvarende bestemmelser til 'class of derivative financial instruments' og 'category of financial instruments', men gir heller ikke ytterligere veiledning. Gjeldende IAS 32/IAS 39 skiller mellom 'classes of financial assets', som er nærmere omtalt i IAS 32.46, og 'category of financial assets' som er opplistet i IAS 39.10 som 'financial asset or liability held for trading, held-to-maturity investments, loans and receivables originated by the enterprise, available-for-sale financial assets. Med 'classes of financial assets' siktes det slik det vi forstår IAS 32.46, til instrumentenes karakteristika, for eksempel om de er regnskapsført eller ikke, om de regnskapsføres til kost eller virkelig verdi mv.

Med henvisning til bestemmelsene i direktivet og i IAS 32/IAS 39, antar vi at de nevnte bestemmelsene i IAS 32 og IAS 39 kan legges til grunn for hvordan kategori skal forstås i de to tilfellene. Kategori i bestemmelsen i § 7-5 første ledd kan i så fall forstås ut fra omtalen i IAS 32.46, men begrenset til derivater og ikke alle finansielle instrumenter, og kategori i § 7-17 første ledd kan tilsvarende forstås ut fra omtalen i IAS 39.10. Det bør imidlertid vurderes å bruke ordet klasser i stede for kategorier i § 7-5 for å få bedre frem at det er forskjellig inndeling som er ment for henholdsvis § 7-5 første ledd og § 7-17 første ledd.

I foreslått § 7-17 første ledd annet punktum heter det blant annet: "Det skal i tillegg gis opplysninger om vesentlige forutsetninger som ligger til grunn for vurderingen, ...". Til sammenligning er kravet i artikkel 42d (a) å gi informasjon om "the significant assumptions underlying the valuation models and techniques where fair values have been determined in accordance with Article 42b (1) (b)." Artikkel 42b (1) (b) omfatter tilsvarende verdsettelsesmetode som i den foreslåtte forskriftens § 3 første ledd nr. 3, det vil si generelt aksepterte verdsettelsesmodeller og teknikker. Vi foreslår at ordet "vurderingen" i § 7-17 første ledd annet punktum erstattes med "verdsettelsesmodeller og teknikker", for å få et bedre samsvar med direktivbestemmelsen, og mer presis ordlyd i bestemmelsen. For verdsettelse i henhold til forskriftens § 3 første ledd nr. 1 og 2 benyttes ikke verdsettelsesmodeller og teknikker, men direkte eller utledede markedsverdier, og det vil dermed heller ikke være aktuelt å gi opplysninger om forutsetningene.

Finansielle instrumenter som ikke kan vurderes til virkelig verdi

I utvalgets forslag til forskrift § 1 inngår hvilke finansielle instrumenter som ikke kan vurderes til virkelig verdi. I listen inngår imidlertid ikke betinget tilleggsvederlag ved foretaksintegrasjon, som etter artikkel 42a nr 4 i direktivet også skal unntas fra vurdering til virkelig verdi. Det synes ikke å gis noen begrunnelse i høringsnotatet, det er derfor spørsmål om dette punktet er uteglemt i forskriftsbestemmelsen. Det vises i denne sammenheng også til IAS 39.1 (g).

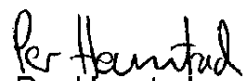
Vi gjør for øvrig oppmerksom på at nummereringen i § 1 har forskjøvet seg i utkastet til forskrift på side 39 i høringsnotatet.

Egenkapitalmetoden/bruttometoden i selskapsregnskapet

Den gjeldende overgangsregelen i regnskapsloven § 10-3 om utsatt plikt til å anvende egenkapitalmetoden og bruttometoden i selskapsregnskapet ved vurdering av investering i datterselskap, tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet omfatter regnskapsår til og med 2003. Eventuelle endringer som følge av utvalgets vurderinger og forslag i regnskapslovutvalgets hovedutredning vil ikke kunne tre i kraft før den midlertidige valgadgangen utløper, og vi støtter utvalgets forslag om å endre overgangsbestemmelsen slik at den også vil gjelde for regnskapsår påbegynt etter 2003.

Dersom det skulle være behov for ytterligere informasjon, kan undertegnede eller Signe Haakanes kontaktes.

Med vennlig hilsen
Den norske Revisorforening

Per Hanstad
Adm. dir.

Harald Brandsås
Fagdirektør